

RECENZJE I REKOMENDACJE

Elinor Ostrom, *Dysponowanie, wspólnymi zasobami*, tłum. Z. Wiankowska-Ladyka, Wstęp L. Balcerowicz, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2013, ss. 384, ISBN 978-83-264-0706-2

W pracy badawczej nieustająco walczymy o to, by wyrwać się z „uścisku recept” na ludzkie trudności. Powoli, lecz niezłomnie zmierzamy [...] do wykazania, że istnieje duża różnorodność rozwiązań instytucjonalnych, które mogą przynieść pomyślne rezultaty. Ta złożoność i różnorodność struktur zarządzania nie musi oznaczać chaosu.

E. Ostrom

W lipcu 2013 r. – w ramach serii wydawniczej *Nobliści* – nakładem Wolters Kluwer Polska ukazała się na polskim rynku książka Elinor Ostrom, laureatki Nagrody Banku Szwecji pamięci Alfreda Nobla w 2009 r., pt. *Dysponowanie wspólnymi zasobami*; opatrzona wstępem przez L. Balcerowicza [Balcerowicz 2013]. Stanowi ona przekład pionierskiej pracy opublikowanej po raz pierwszy w 1990 r. i dotychczas wznawianej aż 22 razy [Ostrom 1990].

Rekomendacja książki nie wypływa wyłącznie z ukłonu wobec laureatki, choć i z tego powodu mogłabym to uczynić, zwłaszcza w ramach damskiej solidarności z pierwszą kobietą uhonorowaną tą nagrodą w dziedzinie ekonomii.

Polecam książkę E. Ostrom z kilku ważnych powodów, przede wszystkim dlatego, że autorka:

- na podstawie niezwykle bogatych badań empirycznych, uwzględniających zarówno udane, jak i nieudane sposoby dysponowania różnymi wspólnymi zasobami w wielu rejonach świata – od pastwisk, lasów i jezior, poprzez łowiska rybne w Maine do systemów irygacyjnych w Nepalu – odważnie podejmuje jedną z najbardziej kontrowersyjnych kwestii ekonomii poli-

tycznej wyrażoną w pytaniu: czy i w jaki sposób można zorganizować wykorzystywanie wspólnych zasobów tak, aby uniknąć zarówno nadmiernej ich eksploatacji, jak i zbyt wysokich kosztów administrowania nimi, a fakt, iż podkreśla to nie kto inny, lecz L. Balcerowicz [2013], jest tym bardziej intrygujący i skłaniający do refleksji;

- wykazuje, że mamy współcześnie do czynienia ze znacznie bogatszą regulacyjną strukturą instytucjonalną decydującą o rozwoju niż rynek i państwo, a bardzo emocjonalne spory, wykraczające daleko poza główny nurt teorii ekonomii i sięgające polityki, publicystyki, a nawet świata artystycznego [Noga 2009], są wysoce uproszczone;
- dowodzi skuteczności i efektywności systemów zarządzania wspólnotowego, wykazując, że instytucja kooperacji wspólnot lokalnych może nierzadko świetnie rozwiązywać jeden z żelaznych problemów tzw. zawodności rynku i nie jest tak, że gdy w przypadku dóbr publicznych rynek traci skuteczną zdolność regulacyjną, to ich administrowaniem musi zająć się państwo;
- co więcej, podkreśla, że wspólna własność jest przeważnie znacznie lepiej zarządzana, niż wynikałoby to z klasycznej teorii, podważając dość popularne, na szczęście nie we wszystkich kręgach, mniemanie, jakoby była zawsze nieefektywna i nieracjonalnie zarządzana, a tym samym podważając tezę, że jedyną efektywną drogą jest prywatyzacja;
- zamieszcza liczne wskazówki płynące z porównania analizowanych przypadków;
- formułuje zadania dla środowiska naukowego w dziedzinie nauk społecznych; w swoich poglądach pozostaje bowiem wierna pluralizmowi metodologicznemu, czerpiąc przy tym bardzo wiele z teorii nowego instytucjonalizmu.

Godzi się podkreślić, że treść książki, zakres i sposób prezentowanych w niej badań doskonale wpisują się w debatę o roli wspólnot lokalnych i struktur samorządowych w Polsce. Jest ważna szczególnie teraz, gdy wyzwania stojące przed polskim samorządem terytorialnym stały się przedmiotem wielu niezależnych raportów, analiz i debat w środowisku naukowym, politycznym oraz publicystycznym, gdy z wielką troską i obawami o jego losy wypowiedziało się tyle autorytetów, m.in. profesorowie: M. Kulesza, J. Hausner, H. Izdebski, J. Regulski, Z. Sadowski, P. Swianiewicz. Z drugiej strony jest ważna właśnie teraz, gdy na poziomie lokalnym i regionalnym pojawiają się nowe instrumenty stymulowania zintegrowanego rozwoju, które mogą, lecz nie muszą przecież przynieść oczekiwane rezultaty.

O tym, że autorka niebywale trafnie ujmuje złożoność współczesnych problemów badawczych, świadczy najlepiej motto tego

tekstu będące fragmentem wywiadu udzielonego przez noblistkę dla Forum Prawniczego już po uzyskaniu prestiżowej nagrody [Korzycka-Iwanow 2010].

Małgorzata Słodowa-Helpa

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Bibliografia

- Balcerowicz, L., 2013, *Wstęp do wydania polskiego*, w: Ostrom, E., *Dysponowanie wspólnymi zasobami*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa, s. XI–XXVI.
- Korzycka-Iwanow, M., 2010, *Wywiad z Elinor Ostrom*, Forum Prawnicze, nr 1.
- Noga, A., 2009, *Bogactwo instytucjonalne gospodarki*, Nobel w ekonomii 2009, www.adam-noga.pl.
- Ostrom, E., 1990, *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*, Cambridge University Press, Cambridge.